

Nr 71.

Av herr **Söderberg** och herr **Pålsson, Jöns**, om beviljande av särskilda förmåner åt vissa fastighetskreditkassor.

Vikten och betydelsen för hela vårt land och folk av jordbruksnäringens kraftiga stödjande har genom de 3 sista årens händelser framträtt i skarp belysning. Alla känna och erkänna vi just nu, att jordbruket i sanning är vårt lands viktigaste näring, och våra blickar vändas mot framtiden i undran om svensk jord skall kunna föda svenskt folk ej blott under ransonerings tider utan även sedan förbindelserna mellan nationer och världsdelar återknutits.

Att så *kan* ske tro vi, men för detta måls vinnande måste nya vägar stakas och nya medel finnas.

Att här orda om de inhemska eller internationella förhållanden, som gjort ett jordbrukande folk för sitt dagliga bröd beroende av andra staters godtycken skulle föra allt för långt bort från denna motions syfte, *vilket är att visa, att det svenska jordbruket för en ökad produktion behöver en förbättrad fastighetskredit.*

Jordbrukets kredit har, som bekant, hittills huvudsakligen ombesörjts av Sveriges Allmänna Hypoteksbank, som intill den 31 december 1916 å jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde av kronor 872,980,000 beviljat lån till ett belopp av kronor 292,000,000 utgörande $\frac{1}{3}$ av belånade jordbruksfastigheters taxeringsvärde *före* kriget.

En följd av denna jordbrukets snäva lånerätt är, att en hemmansägare, även om han har jord nog att dela upp, sällan förmår att för flertalet av sina barn anskaffa nya jordbruk.

Otaliga äro möjligheterna i vårt land att få jord till brukning men alltför få att skaffa medel till nödiga hus, hus för människor och djur.

Vad bör och kan då göras, och är det finansiellt möjligt och sunt att skaffa vårt jordbruk en utsträckt fastighetskredit?

Ja, förvisso är detta möjligt, klokt och ekonomiskt sunt. Därpå lämnar vårt grannland, Danmark, ett slående bevis. Detta lilla land, utan skog, utan bergsbruk eller gruvdrift, utan vattenkraft och nästan utan industri, är dock det intensiva jordbrukets, de uppdelade gårdarnas, de idoga husmännens, småbrukarnas och böndernas land, välmående, starkt och rikt genom en klok och omfattande tillämpning av andelsprincipen vid både sin import och sin export, köp, försäljning och fördelning av jordbrukets nödvändighetsvaror och produkter. *Men det har också vetat att skaffa sig sund och tillräcklig kredit.*

Denna ombesörjes bl. a. av 5 större kreditföreningar för jordbrukare, vilka till slutet av 1916 till sina 169,208 medlemmar utlånat 305,726,100 kronor samt tvenne andra kreditföreningar, vars 62,062 medlemmar äro dels ägare av jordbruks- dels annan fastighet, till vilka utlånats 741,128,400 kronor, allt upp till 50 à 60 % av taxeringsvärdet och till en räntefot av mellan 3½ och 4½ %. Icke nöjda med dessa för svenska förhållanden synnerligen förmånliga lån ha danska jordbrukare under de sista 20 åren skaffat sig sekundär kredit för in-teckningar liggande mellan 50 och 75 % av taxeringsvärdet och hava till dato 5 sådana hypoteksföreningar i jordbruksfastigheter placerat 92,000,000 kronor till en räntefot av i regel 5 %.

Allt detta har åstadkommits på kooperationens väg och med stöd av en klok och framsynt lagstiftning. Det torde icke heller vara för djävt att påstå, att man i dessa lyckliga kredit- och ränteförhållanden kan söka en av de viktigare orsakerna till det danska jordbrukets gynnsamma ställning, och det är just en utveckling i samma riktning och med samma mål som denna motion åsyftar.

Betrakta vi vidare lånemöjligheterna för fastighetsägare i smärre städer, i villa- och industrisamhällen, för småbruken och egnahemsrörelsen, så äro dessa begränsade för det förra till Konungariket Sveriges Hypotekskassa, vars lånerörelse huvudsakligen omfattar stora fastigheter i företrädesvis rikets största städer samt för det senare till Statens Egnahemslånefond. Dennas lånegränser, kronor 4,000 för bostadslägenhet och kronor 7,000 för småbruk, äro numera allt för snäva och anslagets storlek, ehuru i och för sig betydliga, alldeles otillräckliga att bestrida det stora och krävande behovet av nya bostäder, nya jordbruk och en verkligt omfattande fastighetskredit.

Den bostadskommission, som arbetat sedan 1912, har visserligen verk-

ställt flera synnerligen förtjänstfulla, teoretiska utredningar men ännu icke framkommit med något praktiskt organisationsförslag till lösning av fastighetskreditfrågan, och torde dess eventuella förslag förnämligast komma att avse lättnader för de större stadsfastigheternas sekundära kredit.

Den nu rådande bostadsnöd, som av allt att döma hotar att växa och bli permanent, såvida icke kraftigare åtgärder än statens och kommuners tillfälliga byggnadsanslag tillgripas, visar även, att andra utvägar måste sökas för att uppmuntra den enskilda byggnadsverksamheten och anskaffandet av bostads- samt jordbrukslägenheter.

Den livsmedelsbrist, som suger och utarmar vårt folk, måste verksamt motarbetas dels genom anskaffandet av flera småbruk, dels genom en betydligt utvidgad odling av smålotter och koloniträdgårdar, vilka visat sig kunna kraftigt bidra till arbetarfamiljers underhåll, och med intresse av dessa omfattats.

Samtliga dessa behov äro av den art, att de böra och måste genom det allmännas försorg mildras eller fyllas.

Klart är å andra sidan, att sådan hjälp icke kan vare sig av stat eller kommun till fullo och kontant lämnas, då detta skulle ställa alltför stora anspråk på allmänna medel.

Obestriddt torde även vara att individens företagsamhet, sparsamhet och arbetsförmåga, med ett ord *självhjälpen*, är den enda ekonomiskt sunda samhällsgrunden liksom att, där sådan självhjälp erbjuder sig, där bör åt densamma räckas en kraftigt hjälpande hand.

En långvarig och delvis bitter erfarenhet har visat, att det behövliga, kraftiga stödet vid produktion av bostadslägenheter, anskaffande av jordbruk och odling av jord i form av småbruk, koloniträdgårdar eller egna hem med så stora jordlotter, att jordbruks- eller industriarbetaren och hans familj där kunna finna ett avsevärdare tillskott av egna livsförnödenheter, icke heller kan ernås från banker eller andra enskilda verk och institutioner, vilkas administration icke tillåter dem att syssla med dessa mindre lån och därmed förenad nödig kontrollverksamhet.

För att på *självhjälpens* sunda och säkra väg nå det allmänt erkända målet gives det dock *en väg*, nämligen Kooperationens, som i andra länder visat sig vara en verklig *kungsväg*.

Icke heller är denna väg hos oss okänd, i det regering och riksdag berett och gjort densamma farbar genom antagande av 1911 års lag om ekonomiska föreningar samt 1915 års lag om jordbrukskassor och central-kassor för jordbrukskredit.

Kunna man icke samma lagar tillämpas för ordnandet av kreditfrågan för såväl jordbruks- som annan fastighet, för odling av ett större eller mindre stycke jord i närhet av stad eller liknande samhälle eller på landsbygden?

Jo, förvisso, och vi skola här söka visa, huru vägen och medlet funnits. Det bär namnet *Fastighetskreditkassor*, vilka efter närmare ett års energiskt arbete samt med sakkunnigt och erfaret bistånd genom enskilt initiativ tillkommit på begäran av nödställda ägare av särskilt mindre fastigheter.

Dessa fastighetskreditkassor bildas enligt lagen om ekonomiska föreningar med begränsad personlig ansvarighet och i tillämpliga delar med stöd av de principer och den erfarenhet, som vunnits inom de av riksdagen lagfästa centralkassorna och jordbrukskassorna för driftkredit samt på följande sätt.

1) Lånebehövande på ort med sammanträngd befolkning eller i socken å landsbygden bilda en kretsförening, som utser en lokalstyrelse, vilken äger rätt mottaga och pröva låneansökningar, med avseende fäst at ej mindre vid den av den sökande ägda eller åstundade fastighetens verkliga värde, räntabilitet och framtida bestånd än även den sökandes redbarhet och skötsamhet.

Medlem erlägger en *inträdesavgift* en gång för alla av 10 kronor samt en insats av kronor 20 för ett fastighetsvärde av intill 10,000 kronor.

Medlem *ansvarar* utöver belånade hypotek, med ett belopp av 10 % av det fastighetsvärde, för vilket han i föreningen ingått, dock att i händelse av beslutad uttaxering högst 5 % av ansvarssumman kan under ett år uttaxeras.

Detta ansvarsbelopp avser *dels* att bereda långivare en ytterligare säkerhet än den inteckningen erbjuder, *dels* att giva medlemmarna en hälsosam varning mot ett för lösligt handhavande av kredit- och lånemöjligheter.

2) Nästa led i organisationen är *länskassan*. Denna består av samtliga inom länet befintliga lokala kreditkassor, vilka genom sina styrelser eller genom av länskassan bemyndigade lokalombud förmedla affärsförbindelserna mellan lånesökanden och länskassan och som ha att samvetsgrant pröva ansökningar, ombesörja och redovisa inbetalningar m. m. samt vaka över belånade fastigheters rätta vård och skötsel.

Ombuds och lokala styrelserns åtgärder kontrolleras av länskassans styrelse samt de värderingsmän, som av denna utses, där rörelsens omfång så kräver.

En var länskassa handhaver all inom dess område verkställd in- och utlåning å eget ansvar och till sina egna medlemmars fördel eller nackdel.

Kretsföreningars samtliga insatser förvaltas av länskassas styrelse under kontroll av den revisor, som av Konungens befallningshavande eller överståthållarämbetet i Stockholm utses.

3) Det sista ledet i organisationen är *centralkassan*. I denna ingår ansluten läns- eller lokalkassa med ett kontant insatsbelopp av 10,000 kronor samt ett mot summan av därstädes belånade fastigheters värde svarande belopp plus en extra *ansvarssumma* av minst 30,000 kronor. Centralkassans uppgift är att anskaffa och förmedla penninglån till fyllande av länskassornas behov, därvid tillgodoseende i första rummet de län, där kreditbehovet är störst, bostadsbristen mest kännbar, efterfrågan på jordbruk, småbruk och odlingsjord mest påfallande samt i regel den mindre fastighetsägarens behov framför den störres.

Ej heller bör förbises, att denna organisation i likhet med de danska kredit- och hypoteksföreningarna, som tillfört fastighetskrediten mer än 2 miljarder kronor, är både lämplig och tillräcklig att förmedla även den sekundära fastighetskrediten såväl för större jordbruk som för fastigheter i städerna.

Centralkassans styrelse består av minst en representant för varje ansluten länskassa och uppdelas i ett *förvaltningsråd* av minst 9 ledamöter, ett *förvaltningsutskott* av 3 till 5 för löpande ärendens behandling och en *kontrollkommitté* av 3 ledamöter, som å förvaltningsrådets vägnar övervakar rörelsen. Skulle centralkassan komma att åtnjuta stöd av allmänna medel, beredes i styrelsen rum åt det antal ledamöter Kungl. Maj:t finner lämpligt bestämma.

Överståthållarämbetet i Stockholm utser i varje fall en revisor i centralkassan.

Beträffande utsträckningen av kreditkassornas ekonomiska verksamhet bör betonas, att en sådan driftkredit, som utgör föremålet för jordbrukskassornas låneverksamhet, men som hittills i fråga om fastighetskrediten aldrig tillgodosetts, inom denna organisation *bör* och *kan* komma till sin rätt på nedan angivna sätt.

Utlämnade lån komma att bli av följande 3 slag:

- 1) *Fasta, stående lån* mot botteninteckningar, och uppgående till cirka 50 % av fastighetsvärde samt löpande med billigast möjliga ränta.
- 2) *Amorteringslån* uppgående till från 50 % till högst 75 % av be-

lånad fastighets värde, mot något högre ränta och eventuellt förstärkt med borgen eller annan säkerhet, där så prövas nödigt.

3) *Till/älliga* eller *drittskreditslån* i form av växellån eller lån mot borgen av minst 2 vederhäftiga personer. Låneansökan förstärkes eventuellt med livförsäkring eller dylikt.

Lånetransaktion torde i allmänhet få följande förlopp:

En av kretsföreningen väl vitsordad man söker lån för att förvärva byggnadstomt, odlingsjord eller dylikt och får i första hand ett mindre växel-lån till nödig handpenning vid köpet. Mot säkerhet av köpehandling och revers samt efter företeende av byggnadsskiss, kostnadsförslag, räntabilitetskalkyl eller för jordbruk odlings- och byggnadsplan beviljas ett byggnads-kreditiv, som under länskassans kontroll utlämnas i form av växellån, vilket får utan amortering två gånger omsättas, allt i mån av byggnads framåt-skridande.

De fastigheter, varom här är fråga, torde i regel vara färdiga på mindre tid än nio månader, varefter fast lån och amorteringsslån enligt moment 1 och 2 lämnas mot inteckning i fastigheten och byggnadskreditivet inlöses.

Samma slags driftkredit kan lämnas åt fastighetsägare, som i och för tillbyggnad, reparation eller annan förbättring av i kassa redan belånad fastighet söker öka dess värde eller avkastning.

En viktig faktor såväl vid själva rörelsens bedrivande som för lån-tagaren är den *räntefot*, som måste beräknas. Denna är under det nuvarande ekonomiska läget omöjlig att på förhand beräkna. Så mycket kan emeller-tid med visshet sägas, att, då affärsbanker räkna med en utlåningsränta för inteckningslån av $1\frac{1}{2}$ à 2 % *utöver* inlåningsräntan, så kunna fastighets-kreditkassorna för den *fasta* krediten räkna med en administrations- och riskmarginal av $\frac{1}{2}$ % samt för *amorteringsslån* och *driftkredit* med 1 %. Då erfarenheten visar, att varje procents ökning av inteckningsräntan med-för en ökning av minst 10 % å hyresbeloppet, så framgår härav, huru natio-nalekonomiskt viktig och på hyresmarknaden samt jordbrukets bärighet in-verkande den föreliggande frågan i sanning är.

För verkligt *låga* räntor kräves obetingat statens uppoffrande mellan-komst. Men även utan att anlita denna nödfallsutväg bör genom att åt länskassor och centralkassa medgiva samma inlåningsrätt, som sparbanker åtnjuta, samt genom beviljande av samma depositionsförmåner av statsobliga-tioner, som komma centralkassa för jordbrukskredit till del och genom möj-ligheter att upplåna i allmänna verk fonderade medel en högst väsentlig lättnad beredes fastighetskrediten och dem, som därav äro beroende.

Sedan länskassor, enligt bifogade stadgar (bil. 1) organiserats i Stockholms, Västmanlands, Södermanlands och Uppsala län samt för Stockholms stad med omnejd, bildades den 22 november 1917 centralkassan under firma *Sveriges Centrala Fastighetskreditkassa*, vars stadgar biläggas (bil 2). Denna står nu redo att helt och med allvar upptaga sitt värv inom ovan nämnda län och strävar oavslåteligen att utvidga sin verksamhet till landsdelar, där behoven av lån, nya jordbruk och nya bostäder äro särskilt påfallande.

Med stöd av vad här ovan anförts, få vi därför vördsamt hemställa,

att riksdagen ville medgiva enligt ovanstående program bildade fastighetskreditkassor de *principiella förmaner*, som enligt 1915 års lag komma centralkassor för jordbrukskredit till del, nämligen:

a) att statsobligationer till ett belopp av 10 millioner kronor tills vidare ställas till Sveriges Centrala Fastighetskreditkassas förfogande på villkor, som av Kungl. Maj:t fastställas;

b) tillstånd till rediskontering i riksbanken av växlar, utställda av registrerad länskassa;

c) tillstånd att från allmänheten mottaga insättningar å sparkasseräkningar på villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga.

Stockholm den 26 januari 1918.

Ernst Söderberg.

Jöns Pålsson.

Bilaga 1.

Stadgar för Stockholms läns fastighetskreditkassa, förening m. b. p. a.

§ 1. Föreningen, vars firma är Stockholms läns fastighetskreditkassa, förening m. b. p. a., har till ändamål att främja förvärvandet av egna hem och bedrivandet av jordbruk ävensom att uppsamla och göra fruktbärande medlemmars besparingar samt bereda medlemmar lån, därvid i första hand inriktande sin verksamhet på tillgodoseendet av de medlemmars kreditbehov, som äro jordbrukare eller mindre fastighetsägare.

Därjämte äger föreningen rätt att ingå som delägare i ekonomiska sammanslutningar, som arbeta i föreningens syfte.

Verksamhetsområde.

§ 2. Området för föreningens verksamhet, bestämmes till Stockholms län och föreningens styrelse har sitt säte i Stockholm.

Villkor för föreningens trädande i verksamhet.

§ 3. Föreningen må ej träda i verksamhet, med mindre den består av 50 medlemmar.

Medlemskap, insatser och annan bidragsskyldighet samt ansvarighet.*Medlemskap.*

§ 4. Till medlem i föreningen kan icke antagas annan än i Sverige bosatt svensk undersåte, här i landet registrerad ekonomisk eller ideell förening, aktiebolag, handelsbolag, enskilt bolag, sterbhus eller svensk kommun.

Delaktighet i föreningen.

§ 5. Delaktighet i föreningen beräknas efter taxeringsvärdet å den fastighet, medlemmen äger och för vilken han ingått i föreningen.

Målsman eller förmyndare må kunna ingå i föreningen för myndlings egendom.

Medlem, som icke är fastighetsägare inom föreningens verksamhetsområde, skall anses ingå i föreningen för ett fastighetsvärde av 1,000 kronor; medlem dock obetaget att ingå för högre fastighetsvärde.

§ 6. Vid inträde i föreningen erlägger medlem en inträdesavgift en gång för alla av 10 kronor för ett taxerat eller uppskattat värde till och med 15,000 kronor samt för taxeringsvärde eller uppskattat värde, som öfverstiger 15,000 kronor, en avgift av 20 kronor. Medlem, som icke är fastighetsägare, är skyldig att erlägga en inträdesavgift av 5 kronor.

§ 7. Medlem är pliktig erlägga en insats av 20 kronor för varje påbörjat 10,000-tal kronor av taxeringsvärdet eller å det av föreningens värderingsmän uppskattade och av styrelsen godkända värdet.

Insats erlägges antingen genast vid tecknandet eller med minst en tiondedel då

och en tiondedel vid slutet av varje därpå följande månad till dess insatsen är till fullo gulden.

I övrigt må medlem ingå med så många insatser, som han önskar.

Ansvarighet.

§ 8. Förutom de särskilda hypotek medlem kan ha hos föreningen deponerade som säkerhet för egen skuld, ansvarare medlem för ett belopp av 10 % å det enligt § 5 bestämda delaktighetsbeloppet.

Uttaxering.

§ 9. Medlem är skyldig att underkasta sig den uttaxering, som föreningssammanträde kan komma att besluta till täckande av förlust å föreningens verksamhet.

Sådan uttaxering må dock icke något år i sin helhet överstiga 5 % av den ansvarssumma, medlemmen enligt § 8 iklätt sig.

Fonder, vinstutdelning samt verksamhet i allmänhet.

Grundfond.

§ 10. Insatsbeloppen skola sammanföras till föreningens grundfond.

Av denna må tagas de medel, som fordras till insatser för föreningens medlemskap i centralorganisationen, i vilken föreningen skall ingå eller är medlem.

Dispositionsfonden.

§ 11. Inträdesavgifter, som enligt § 6 erläggas, med undantag av nedannämnda 25 %, möjligen inflytande frivilliga bidrag samt gåvomedel, för vilka givaren ej annorlunda förordnar, sammanföras i en dispositionsfond att av styrelsen efter dess beprövande i första rummet användas till täckande av organisationskostnader och i övrigt till ändamål, som avse föreningens bästa.

Av inflytande inträdesavgifter skola 25 % avsättas att såsom bidrag till bestridande av blivande centralorganisations omkostnader och till denna överlämnas, så snart den blivit inregistrerad. För den händelse centralorganisation icke inom två år efter kreditkassans registrering blivit registrerad, äger kreditkassan att fritt disponera över denna del av inträdesavgifterna.

Reservfond.

§ 12. Av årsvinsten, efter avdrag till täckande av möjligen förefintlig brist från föregående år, skola minst 15 % avsättas till reservfond.

Då reservfonden uppgår till ett belopp motsvarande tjugu gånger insatskapitalet, erfordras icke vidare avsättning till densamma; nedgår reservfonden under, vad sålunda stadgats, skall avsättning till densamma ånyo vidtagas.

Till ersättande av förlust, som ej kan täckas genom den uttaxering, medlemmarna äro skyldiga underkasta sig för det år, förlusten uppstått, må reservfonden anlitas.

Återbetalning av uttaxerat belopp.

§ 13. Av årsvinsten, i den mån den ej åtgår för avsättning till reservfonden må efter beslut å föreningssammanträde kunna till medlemmarna återgäldas belopp, som under något föregående år å dem uttaxerats till täckande av förlust.

Vinstutdelning.

§ 14. Av årsvinsten, i den mån den ej, efter vad ovan sägs, skall avsättas till bildande av reservfond eller enligt medgivande i § 13 användas till återgåldande av sådana tidigare uttaxeringar, som ägt rum till täckande av förlust, må föreningen kunna efter beslut å föreningssammanträde lämna medlemmarna utdelning å deras insatser, dock ej till högre räntefot än sex för hundra.

I händelse vinstutdelningen något år ej skulle uppgå till 6 %, äga medlemmarna rätt följande år utbekomma vad som brister från föregående åren.

Utlämning av lån.

§ 15. Medlem må i föreningen erhålla lån mot hypotek av i fastighet intecknat skuldebrev eller annan säkerhet.

Lån utlämnas i mån av föreningens tillgång till medel, dock med iakttagande av att så vitt möjligt mindre lån böra äga förmånsrätt framför större med jämngod säkerhet.

Lån mot inteckning i egen fastighet utlämnas allenast, därest låntagaren för berörda fastighet vunnit inträde i föreningen.

I övrigt gäller det å föreningssammanträde fastställda länereglemente.

Låneform.

§ 16. Föreningen kan till medlem lämna såväl uppsägningslån, lån på viss tid, amorteringslån som växellån.

Iakttagas må att lån, som föreningen utlämnar av medel som upptagits genom lån, ej må utlämnas på längre återbetalningstid, än den föreningen själv åtnjuter, samt att, därest föreningen för egen räkning mottager insättningar på sparkasseräkning, minst en tiondedel av de hos föreningen insatta medlens sammantagna belopp skall redovisas i sådan kassareserv, som omförmäles i § 18 här nedan.

Sparkasserörelse.

§ 17. Föreningen må för egen räkning driva sparkasserörelse och mottaga insättningar, men endast från medlemmarna eller medlemmar i sådana sammanslutningar, som i § 4 nämnes, och vilka sammanslutningar äro medlemmar i föreningen.

Innan insatskapitalet uppgår till minst trettio tusen kronor, må sådan inlåningsörelse icke påbörjas.

Ej må föreningen ikläda sig skyldighet att återbetala på sparkasseräkning insatta medel annorledes än viss tid efter uppsägning; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant provas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

I övrigt gäller av styrelsen fastställt reglemente för sparkasserörelsen.

I den mån föreningens egna tillgångar och de medel, den emottagit på sparkasseräkning, icke förslå för tillgodoseendet av medlemmarnas lånebehov, äger styrelsen i föreningens namn upptaga lån för ändamålet, dock, om föreningen är ansluten till centralorganisation, endast, förutom statens egnahemslån, lån hos centralorganisationen.

Kassareserven.

§ 18. Sedan föreningen börjat för egen räkning driva sparkasserörelse, skall i tillgångar ett belopp, motsvarande minst en tiondedel av insättarnas behållning, redovisas i värdehandlingar, vilka med lätthet kunna förvandlas i penningar, såsom statens, allmänna hypoteksbankens och andra fullgoda obligationer eller fordran hos bankinrättning, för vilken Kungl. Maj:t fastställt reglemente. Pantsatt tillgång, som nu sagts, må härvid icke tagas i beräkning; dock att, där tillgången utgör säkerhet för avtalad kredit, som ej av föreningen till fullo begagnats, den må beräknas till det belopp, som föreningen äger ytterligare bekomma.

Nedgår kassareserv under, vad nu är sagt, skall den, så snart ske kan, åter uppbringas till föreskrivet belopp.

Utträde av medlem.

§ 19. Medlem äger att efter skriftlig uppsägning, som skall vara försedd med hans egenhändiga bevittnade namnunderskrift, utträda ur föreningen; dock endast vid den tid för räkenskapsavslutning, som infaller näst efter sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde.

Medlems uteslutande.

§ 20. Förutom på de i gällande lag om ekonomiska föreningar angivna grunder äger styrelsen rätt att ur föreningen utesluta medlem:

1) när han underlåter att vederbörligen iakttaga sina stadgeenliga förpliktelser till föreningen;

2) när han uppenbarligen vanvårdar sin, i föreningen belånade fastighet eller sin ekonomi i allmänhet.

Sker uteslutning till följd av vanvård av fastighet, äger styrelsen rätt att till återbetalning inom tre månader eller tidigare uppsäga å fastigheten ifråga beviljade lån, även om låneavtalet annorlunda bestämmer;

3) när han blivit i konkurs försatt.

Delgivning må ske genom beslutets översändande i rekommenderad försändelse, med begäran av mottagningsbevis.

Medlem, som icke åtnöjes med styrelsens beslut om hans uteslutning, äger genom anmälan till styrelsen inom fjorton dagar efter erhållen del av beslutet hänskjuta frågan till avgörande å föreningssammanträde.

År föreningssammanträde utsatt att hållas inom fjorton dagar efter det anmälan, som ovan sägs, inkom till styrelsen, skall frågan företagas å det sålunda utsatta sammanträdet, men eljest skall styrelsen ofördröjligen utfärda kallelse till extra sammanträde för frågans behandling.

Avgående medlems rättigheter.

§ 21. Avgående medlem, som fullgjort sina förpliktelser till föreningen, äger återbekomma gjorda insatser på sätt i lagen om ekonomiska föreningar stadgas.

Styrelse och revisorer.

Styrelse.

§ 22. Föreningens styrelse består av fem, högst nio ledamöter, vilka väljas av föreningssammanträde för två år i sänder.

Likaledes utses för samma tid tre, högst fem styrelsesuppleanter.

Av de först valda styrelseledamöterna och suppleanterna avgår hälften eller vid udda antal det antal, som är närmast under hälften, efter lottning vid slutet av första verksamhetsåret.

Avgående styrelseledamot och suppleant kan återväljas.

Avgår styrelseledamot eller suppleant, innan tiden för hans uppdrag gått till ända, sker nytt val där så erfordras endast för den tid, som återstår för den avgångne.

Ordförande.

§ 23. Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Styrelsesammanträden.

§ 24. För prövning av låneansökningar och handhavande av löpande ärenden sammanträder styrelsen å vissa tider, som bestämmas av styrelsen och kungöras medlemmarna; därvid skall iakttagas, att minst ett sådant sammanträde skall hållas i varje månad.

Vid sådant sammanträde är styrelsen beslutför, då minst tre ledamöter äro tillstädes.

Är ej ordföranden eller vice ordföranden närvarande vid dylikt sammanträde, äga de närvarande styrelseledamöterna sig emellan utse ordförande för dagen.

Närmare bestämmelser angående vilka ärenden, som skola anses vara av löpande beskaffenhet, meddelas uti den i § 26 här nedan omförmälda instruktionen.

För handläggning av andra ärenden, än som avses i första stycket, kallar ordföranden styrelsen till sammanträde, när han så finner nödigt eller när minst två ledamöter i styrelsen sådant yrka; dock minst en gång i kvartalet.

Vid sådant sammanträde erfordras för beslutmässighet, att minst fem eller, där styrelsen består av färre antal ledamöter än sex, minst tre ledamöter äro tillstädes.

Såsom styrelsens beslut skall gälla den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, eller vid lika röster den mening, som biträdes av den, som vid sammanträdet tjänstgör såsom ordförande; dock att för beviljande av lån minst tre ledamöter skola vara ense om beslutet samt att vid val lotten skall skilja mellan dem, som fått lika antal röster.

Firmateckning.

§ 25. Föreningens firma tecknas, förutom av styrelsen i sin helhet, gemensamt av två personer, av vilka minst en skall vara styrelseledamot.

Instruktion.

§ 26. Styrelsen skall vid sin förvaltning av föreningens verksamhet ställa sig till noggrann efterrättelse den särskilda instruktion, som blivit å föreningssammanträde fastställd.

Är föreningen ansluten till centralorganisation, skall styrelsen jämväl vara pliktig ställa sig de anvisningar till efterrättelse, som från centralorganisationen lämnas i avseende å den allmänna skötseln av föreningens rörelse och dess räkenskapsföring, och äger centralorganisationen att utse ett ombud att närvara vid förenings- och styrelsesammanträden, men icke deltaga i besluten.

Inventering.

§ 27. Styrelsen skall minst en gång varje halvår verkställa inventering av föreningens värdehandlingar och övriga tillgångar. Sådan inventering må kunna äga rum i närvaro av allenast tre styrelseledamöter.

Särskilda bestämmelser.

§ 28. Styrelsen äger bestämma, med vilket antal insatser eller till vilket belopp föreningen skall ingå som delägare i annan ekonomisk sammanslutning, som arbetar i föreningens syfte.

Räkenskapsavslutning.

§ 29. Föreningens räkenskaper avslutas för kalenderår. De skola hållas revisorerna tillhanda senast den 15 mars.

Samtidigt skall till revisorerna avlämnas förvaltningsberättelse över verksamheten under nästföregående år.

Vinst- och förlusträkning samt balansräkning.

§ 30. Styrelsen skall vid förvaltningsberättelsen föga vinst- och förlusträkning samt balansräkning för det förflutna räkenskapsåret.

Jämte hvad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat, skall i avseende å upprättande av balansräkning iakttagas:

1) Föreningens tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp, än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande;

2) andra tillgångar än sådana, som äro avsedda till stadigvarande bruk för kassan, må dock kunna upptagas till högre belopp, än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, så framt särskilda omständigheter kunna anses lämna fog därför och dessa i förvaltningsberättelsen fullständigt angivas;

3) osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, och värdelösa fordringar avskrivas;

4) tillgångar, avsedda till stadigvarande bruk för föreningen, må ej i vidare mån, än som betingas av därå nedlagda förbättringar, upptagas till högre värde än det, vartill de varit uppförda i närmast föregående balansräkning;

5) de belopp, vartill insatskapitalet, reservfonden samt andra fonder uppgå, skola var för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna;

6) kostnaderna för föreningens bildande, organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras som tillgång.

Revisorer.

31. För granskning av föreningens räkenskaper och styrelsens förvaltning utses å föreningssammanträde två revisorer jämte en suppleant.

Revisorerna utses för två år i sänder, suppleanten för ett år. Av revisorerna avgår vart år en, första gången efter lottning.

Avgångna revisorer eller suppleant kan ånyo utses.

Är föreningen ansluten till centralorganisation, äger denna utse ytterligare en revisor att deltaga i ovannämnda granskning.

Konungens befallningshavande i Stockholms län äger att utse ytterligare en revisor, som på föreningens bekostnad deltagar i revisionen.

Revisorernas åligganden.

§ 32. Revisorerna åligger:

- 1) att verkställa lagenlig revision och däröver avgiva berättelse;
- 2) att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för styrelsen, samt
- 3) att minst en gång i kvartalet granska bokföringen och kassan.

De skola ock deltaga i den inventering, som omförmåles i § 27.

I övrigt skola revisorerna ställa sig till efterrättelse den instruktion, som å föreningssammanträdet kan hava blivit beslutad.

Tid för revisionens avslutande m. m.

§ 33. Revisionen skall för varje år vara verkställd och berättelse däröver överlämnad till styrelsen senast den 15 april.

Över anmärkningar, som göras av revisorerna, åligger det styrelsen att avgiva skriftlig förklaring.

Styrelsens förvaltningsberättelse med tillhörande handlingar, revisionsberättelse samt nyssnämnda förklaring skola hållas tillgängliga för medlemmarna minst åtta dagar före det föreningssammanträde, å vilket de skola förekomma till behandling.

Föreningssammanträde.

Ordinarie föreningssammanträde.

§ 34. Föreningens ordinarie sammanträde hålles före den 15 maj varje år.

Därvid skall förekomma:

- 1) uppgörande av förteckning över närvarande medlemmar;
- 2) val av ordförande vid sammanträdet;
- 3) val av justeringsmän;
- 4) styrelsens förvaltningsberättelse;
- 5) revisorernas berättelse och den förklaring styrelsen må hava avgivit i anledning av densamma;
- 6) fråga om ansvarsfrihet för styrelsen;
- 7) fråga om användande av uppkommen vinst eller täckande av förlust, som uppstått;
- 8) styrelsens förslag och framställningar;
- 9) bestämmande av arvode åt styrelsen och revisorer;
- 10) val av ledamöter och suppleanter i styrelsen;
- 11) val av revisorer ävensom suppleant för dem;
- 12) fråga, som av medlem väckts genom skriftlig framställning till styrelsen minst en månad före sammanträdet, samt
- 13) framställning från den centralorganisation, till vilken kreditkassan är ansluten.

Intill dess ordförande blivit utsedd, föres ordet av styrelsens ordförande, vice ordförande eller, vid förfall för dem, av den till levnadsåren äldste bland de närvarande styrelseledamöterna.

Kallelse till föreningsammansammanträde.

§ 35. Kallelse till föreningsammansammanträde, såväl ordinarie som extra, skall ske genom annons, införd senast 14 dagar före sammanträdet i Stockholms Dagblad, styrelsen obetaget att jämväl annonsera i annan tidning.

Rösträtt.

§ 36. Vid föreningsammansammanträde äger medlem så många röster som det antal insatser, med vilka han ingått i föreningen, dock ej mer än 50 eller $\frac{1}{10}$ av hela det vid sammanträdet representerade röstvärdet. Frånvarande medlem äger utöva rösträtt endast genom annan medlem, som därvid skall förete behörig fullmakt.

Ombud för ansluten förening skall förete justerat protokollsutdrag öfver valet.

Omröstning.

§ 37. Omröstning vid föreningsammansammanträde sker öppet, där ej någon av närvarande medlemmar påkallar slutna omröstning; dock att omröstning om medlemsuteslutning, därest fråga därom, efter hvad förut sagts, skjutits under föreningsammansammanträdet förövning, alltid skall verkställas med slutna sedlar.

Allmänna bestämmelser.

Meddelanden till medlemmar.

§ 38. Meddelanden av andra slag, än som i §§ 20 och 35 säges, bringas till medlemmarnas kännedom på sätt styrelsen finner lämpligt.

§ 39. I händelse föreningen undfår statslån från egnahemslånefonden, är ändring i dessa stadgar beträffande §§ 1, 14 och 40 icke giltig med mindre Kungl. Maj:t till ändringen lämnat medgivande.

Överskott vid upplösning.

§ 40. Upplöses föreningen, äga medlemmarna av befintligt överskott i mån av tillgångar utbekomma först sina insatser och däröver så stort belopp, som tillsammans med de utdelningar, medlemmarna uppburit under den tid av de sista tio åren, de varit medlemmar i föreningen, motsvarar sex procent årlig ränta för samma tid å inbetalda insatsbelopp.

Överskott, som därutöver må uppstå, tillfaller vederbörande centralorganisation, om föreningen vid tiden för upplösningen var ansluten till sådan, men skall eljest efter föreningsammansammanträdes bestämmande användas för allmännyttigt ändamål.

Är föreningen vid tiden för upplösningen ansluten till centralorganisation, skola föreningens böcker och handlingar efter likvidationens avslutande överlämnas till centralorganisationen för förvaring.

§ 41. I allt, varom ej här ovan annorledes stadgats, gäller lagen om ekonomiska föreningar.

1917 den 1 september beviljade Överståthållareämbetet registrering av Stockholms läns fastighetskreditkassa, förening m. b. p. a.; betygas.

Stockholm i Överståthållareämbetets kansli som ovan.

Ex officio:
A. Boalt.

Stadgar för Sveriges Centrala Fastighetskreditkassa
förening m. b. p. a.

§ 1.

Centralkassans firma är Sveriges Centrala Fastighetskreditkassa, förening m. b. p. a.

§ 2.

Centralkassans styrelse har sitt säte i Stockholm.

§ 3.

Centralkassan är en sammanslutning av skilda läns- eller lokala fastighetskreditkassor och har till föremål för sin verksamhet:

1) att till förvaltning och förräntning mottaga nämnda kreditkassors behållningar ävensom sparkasseinsättningar från deras medlemmar;

2) att bereda dessa kreditkassor förslag såväl genom direkta lån som genom förmedling av sådana eller genom tecknande av lånegaranti;

3) att verka för utvecklingen av den kooperativa kreditrörelsen bland fastighetsägare inom anslutna kassors verksamhetsområden, att lämna råd och anvisningar i avseende å den allmänna skötseln av anslutna läns- och lokala kreditkassors rörelse och räkenskapsföring samt att anordna revision av desammas räkenskaper och förvaltning.

§ 4.

Till medlem i kassan må endast kunna intagas inregistrerad läns- eller lokal kreditkassa.

§ 5.

Varje insats skall vara å 20: — kronor.

Kreditkassa må med den inskränkning, varom förmäles i § 6 här nedan ingå med så många insatser den önskar.

Tecknade insatser erläggas antingen genast vid inträdet eller med minst en tiondedel då och en tiondedel vid slutet av varje därpå följande månad, till dess insatsen är till fullo gulden. †

§ 6.

Ansluten kreditkassa är ansvarig för centralkassans förbindelser intill ett belopp, motsvarande 30 gånger det sammanlagda insatsbelopp, med vilket dylik kreditkassa ingått i centralkassan.

§ 7.

Kreditkassa må ej ingå med så många insatser, att det belopp, varmed den blir ansvarig för centralkassans förbindelser kommer att överstiga två tredjedelar av det sammanlagda belopp, intill vilket kreditkassans medlemmar i sin ordning äro ansvariga för dess förbindelser.

Skulle för någon ansluten kassa sistnämnda ansvarighetsbelopp nedgå, så att det belopp, varmed den ansvarar för centralkassans förbindelser, överstiger nyssnämnda gräns, skall den anslutna kassan vara pliktig att, efter erinring om förhållandet från centralkassans sida, vid tiden för den räkenskapsavslutning inom denna, som infaller näst efter en månad sedan erinringen gjordes, utträda ur centralkassan med så många insatser, att det rätta förhållandet mellan ansvarighetsbeloppen återställles, såvida ej rättelse dessförinnan skett genom intagande av nya medlemmar i den anslutna kassan.

I fråga om kreditkassas rätt att vid utträde, varom nu är sagt, utfå insats, med vilken kassan utträder, och därå belöpande vinstutdelning skola bestämmelserna i 15 § första stycket och 16 § av gällande lag om ekonomiska föreningar äga motsvarande tillämpning; dock att, därest kreditkassan genom centralkassan erhållit större lån, än som motsvarar kreditkassans genom utträdet minskade lånerätt, återbetalning av insatsbeloppet eller utbetalning av vinstutdelningen till kreditkassan ej äger rum, förrän densammas lån nedbringats till belopp, motsvarande dess kvarstående lånerätt.

§ 8.

Insatserna skola sammanföras under benämningen centralkassans insatskapital.

§ 9.

Av årsvinsten, efter avdrag av vad som åtgår till täcknande av möjligen förefintlig brist från föregående år, skola minst femton procent avsättas till reservfond. Överskott, som vid lokala kreditkassors upplösning tillfaller centralkassan, skall alltid tilläggas reservfonden.

§ 10.

Centralkassan må kunna av sin årsvinst, i den mån den ej efter vad ovan sägs skall avsättas till bildande av reservfond, efter beslut å föreningsammansträde lämna anslutna kreditkassor utdelning å deras insatser i centralkassan, dock ej efter högre räntefot än sex procent.

§ 11.

Centralkassans verksamhet för att bereda de anslutna kreditkassorna lån sker genom beviljande av direkta lån i mån av tillgång till därför erforderliga medel och genom tecknande av lånegaranti samt genom förmedling av lån hos banker, pensionsanstalter, penninginstitut, enskilda bolag och offentliga myndigheter samt eventuellt genom uppläggande av obligationslån.

Närmare bestämmelser angående allmänna lånevillkor, återbetalningar och fastställandet av räntefoten för dylika lån skola meddelas i lånereglementet och bliva beroende av gällande räntesatser med iakttagande av lägsta möjliga marginal för kostnader och förvaltning.

I övrigt skall gälla, att lån, som centralkassan lämnar av medel, vilka den anskaffat genom upptagande av lån, ej må utlämnas på längre återbetalningstid än den kassan själv åtnjuter, samt att *minst sex tiondelar* av de hos kassan insatta medlens sammanlagda belopp skola redovisas i sådan kassareserv, som omförmäles i § 12 här nedan, eller i lån å återbetalningstid, som ej överstiger ett år.

§ 12.

Centralkassan kan av anslutna kreditkassorna mottaga medel till förräntning. Dessutom kan centralkassan mottaga insättningar å sparkasseräkning och deposition från anslutna kreditkassors medlemmar samt med Kungl. Maj:ts medgivande även från allmänheten.

Ej må Centralkassan ikläda sig skyldighet att återbetala å sparkasseräkning insatta medel annorledes än viss tid efter uppsägning, styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

För övrigt gäller det av styrelsen fastställda sparkassereglementet.

Angående den inlåningsrätt, som utöver vad ovan sägs, kan varda centralkassan i särskild ordning medgiven, skola de villkor, som vid medgivandets lämnande föreskrivas, lända till efterrättelse.

§ 13.

Centralkassan skall vara skyldig att i tillgångar, bestående av värdehandlingar, vilka med lätthet kunna förvandlas i penningar såsom statens, allmänna hypoteksbankens och andra fullgoda obligationer eller fordran hos bankinrättning, för vilken Kungl. Maj:t fastställt reglemente, redovisa kassareserv, som tillsammans med den ineliggande kassan motsvarar minst en femtedel av insättarnes behållning. Pantsatt tillgång, som nu sagts, må härvid icke tagas i beräkning; dock att, där tillgången utgör säkerhet för avtalad kredit, som ej av centralkassan till fullo begagnats, den må beräknas till det belopp, som centralkassan enligt avtalet äger ytterligare utbekomma.

Nedgår kassareserv under vad nu är sagt, skall den, så snart det kan ske, återuppbibras till föreskrivet belopp.

§ 14.

Ansluten kreditkassa äger efter skriftlig uppsägning utträda ur centralkassan; dock endast vid den tid för räkenskapsavslutning inom centralkassan, som infaller näst efter sex månader, sedan kreditkassan uppsagt sig till utträde.

§ 15.

Styrelsen för centralkassan äger ur densamma utesluta kreditkassa:

1:o) när denna tredskas att ställa sig till efterrättelse meddelade anvisningar i

fråga om den allmänna skötseln av sin rörelse och av sin räkenskapsföring, eller kreditkassan vidtager sådan ändring i sina stadgar, att centralkassans styrelse finner densamma ej vidare kunna godtagas som medlem;

2:o) då kreditkassan efter verkställd undersökning av dess ställning från centralkassans sida befinnes uppenbarligen vara på obestånd eller kreditkassan vägrar att tillåta föreskriven undersökning eller att lämna av centralkassan utsedd revisor de tillfällen att taga del av sina böcker och värdehandlingar m. m., som erfordras för att han skall kunna ordentligt fullgöra sitt uppdrag, eller eljest bereder centralkassan svårigheter vid dess övervakande verksamhet;

3:o) då kreditkassan eljest underlåter att vederbörligen iakttaga sina stadgenliga förpliktelser gent emot centralkassan;

4:o) när sådant förhållande inträtt, att kreditkassan enligt lag eller i övrigt gällande bestämmelser skall träda i likvidation;

5:o) när kreditkassan inträder såsom medlem i annan centralkassa.

Kreditkassa, som icke åtnöjes med styrelsens beslut om dess utslutning, äger genom anmälan till styrelsen inom fjorton dagar efter erhållen del av beslutet hänskjuta frågan därom till avgörande å föreningssammanträde.

Delgivning må ske genom beslutets översändande i rekommenderad försändelse; och skall denna anses hava kommit vederbörande tillhanda åtta dagar efter avsändandet.

Är föreningssammanträde utsatt att hållas inom fjorton dagar, efter det anmälan, som ovan sägs, inkom till styrelsen, skall frågan företagas å det sålunda utsatta sammanträdet, men eljest skall styrelsen ofördröjligen utfärda kallelse till extra sammanträde för frågans behandling.

§ 16.

Beträffande rätt för kreditkassa, som avgår som medlem, att återfå inbetalda insatser skall den inskränkning gälla uti vad som stadgats i 15 § i första stycket av lagen om ekonomiska föreningar, att kreditkassan icke, där ej styrelsen för särskilt fall finner undantag kunna medgivas, äger utom i den händelse, som omförmäles i 44 § mom. 2 nämnda lag återfå inbetalda insatser, förr än dels kreditkassan fullgjort alla sina förbindelser till centralkassan samt dels centralkassans sammanlagda insatskapital genom tecknande av nya insatser vuxit till sådant belopp, att densamma ej genom utbetalningen av den avgående kreditkassans insatser nedbringas under den storlek det hade vid tiden för uppsägningen eller meddelandet av styrelsens beslut om utslutning. Så länge insats sålunda inestår, beräknas för densamma enahanda utdelning som för andra insatser.

Sedan den avgående kreditkassan fullgjort sina förbindelser till centralkassan, må emellertid insats, som på grund av stadgandet i första stycket inestår, överlätas å annan kreditkassa, som äger eller vinner medlemskap i centralkassan.

§ 17.

Centralkassans styrelse består av dels ett *Förvaltningsråd* och dels ett *Förvaltningsutskott*.

Förvaltningsrådet består av minst en representant för varje ansluten länskassa, dock minst av 9 medlemmar, med en suppleant för varje medlem, vilka av ordinarie årssammanträdet väljas för tre år, så att årligen högst en tredjedel avgår. De först avgående tredjedelarna bestämmas genom lottning.

Förvaltningsutskottet består av 3 till 5 föreningsmedlemmar, varav en verkställande direktör och en vice direktör, samt en byggnadskunnig.

Föreningens firma tecknas av verkställande direktören i förening med vice direktören eller i förening med annan ledamot av Förvaltningsutskottet.

Förvaltningsutskottet tillsättes av förvaltningsrådet och kan av detta likaledes avskedas, förutsatt att två tredjedelar av samtliga medlemmar rösta därför.

Om ledamot i förvaltningsutskottet är förhindrad att under längre tid fullgöra sitt uppdrag kan förvaltningsrådets ordförande i hans ställe utse annan person. Förvaltningsutskottets löner och andra förmåner bestämmas av Förvaltningsrådet.

§ 18.

Förvaltningsutskottet behandlar och beslutar om alla låneansökningar, utfärdar av Förvaltningsrådet godkända instruktioner för föreningens värderingsmän och inspektörer samt beslutar när och på vad sätt förfallna räntor och lån skola indrivras, huruvida belånad fastighet skall övertagas samt om övertagen fastighets förvaltning och försäljning.

För varje kvartal upprättar förvaltningsutskottet en tablå över inkomster och utgifter, som tillställas Förvaltningsrådets medlemmar.

§ 19.

Förvaltningsutskottet tillsätter och avskedar värderingsmän, inspektörer, kontorspersonal och tillfälliga biträden samt bestämmer med Förvaltningsrådets godkännande arvoden, löner, dagtraktamenten och andra anställningsvillkor.

§ 20.

Förvaltningsrådet utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder vid första sammanträdet på nytt arbetsår.

Förvaltningsutskottet är närvarande vid Förvaltningsrådets möten och deltagar i diskussionen, såvida icke Förvaltningsrådet önskar överlägga om ett ärende utan utskottets närvaro.

Vid Förvaltningsrådets sammanträden kunna endast förut anmälda ärenden till behandling företagas, såvida icke hälften av Förvaltningsrådets ledamöter därtill samtycka.

§ 21.

Förvaltningsrådet sammanträder minst en gång årligen, varvid Förvaltningsutskottet framlägger kvartalstablåerna och lämnar en översikt av föreningens verksamhet sedan sistförflutna möte.

Vid första sammanträdet efter bokslutet framlägger utskottet sin berättelse om föreningens verksamhet under sista räkenskapsåret till Förvaltningsrådets granskning och utlåtande.

Förvaltningsrådet sammankallas av sin ordförande medelst rekommenderat brev till varje ledamot minst fjorton dagar före ordinarie sammanträde och åtta dagar före extra.

Föredragningslista bör åtfölja kallelse.

Ärenden, som vid ordinarie sammanträde önskas förelagda Förvaltningsrådet, skola för ordföranden samt för Förvaltningsutskottet anmälas senast åtta dagar före mötet.

§ 22.

Inom sig utser Förvaltningsrådet en *kontrollkommitté* bestående av tre ledamöter, varav en årligen avgår. Förvaltningsrådets ordförande skall vara medlem och ordförande i kontrollkommittén. Allmän revisor är dessutom självskreven ledamot av kontrollkommittén.

Kontrollkommitténs ändamål är att utgöra en ytterligare trygghet för att föreningens stadgar efterlevas och att allas intressen tillvaratas. Kommitténs ledamöter skola därför utöva självständig kontroll över föreningens verksamhet, och där Förvaltningsutskottet så önskar, råda detta vid viktigare ärendens avgörande. Kontrollkommittén skall följaktligen sammanträda så ofta Förvaltningsutskottet så önskar och minst en gång varannan månad.

Förvaltningsrådet skall inkallas till extra ordinarie sammanträde, om två av kontrollkommitténs medlemmar med uppgivande av de ärenden, som på sammanträdet böra behandlas, sådant yrka.

Kontrollkommittén skall övervaka, att samtliga föreningens penningmedel på ett betryggande sätt placeras, en gång i månaden inventera centralkassans kontanta behållning samt minst en gång varje halvår inventera dess värdehandlingar och andra tillgångar.

§ 23.

Förvaltningsrådet skall på bästa sätt tillvarataga föreningens behov och särskilt övervaka att såväl Förvaltningsutskottet som revisorer, inspektörer och värderingsmän noga efterleva stadgarna och i övrigt fullgöra sina plikter. Det äger rätt att från tjänstgöring avstänga medlemmar av Förvaltningsutskottet, samt att avskeda revisorer, dock att beslut härom måste fattas av minst $\frac{2}{3}$ av Förvaltningsrådets ledamöter.

Ledamot av Förvaltningsrådet kan icke vara revisor, inspektör eller värderingsman i föreningen.

§ 24.

Förvaltningsrådets ledamöter åtnjuta ett av ordinarie årsstämma fastställt årligt arvode. Medlem av kontrollkommittén uppbär dessutom ett av Förvaltningsrådet bestämt ytterligare arvode.

Avgående ledamot av Förvaltningsrådet, kontrollkommittén och Förvaltningsutskottet kan återväljas.

§ 25.

Därest centralkassan kommer i åtnjutande av statsgaranti för obligationslån eller understöd av det allmänna i annan form äger Kungl. Maj:t att utse i Förvaltningsrådet 5 ledamöter och 5 suppleanter samt i Förvaltningsutskottet två ledamöter och två suppleanter.

§ 26.

Centralkassans räkenskaper avslutas för kalenderår. De skola hållas revisorerna till handa senast den 1 mars. Första räkenskapsåret omfattar tiden t. o. m. 31 december 1918.

§ 27.

För granskning av centralkassans räkenskaper och styrelsens förvaltning utses å föreningssammanträde 2 revisorer, samt 2 suppleanter för dessa. Dessutom utses av överståthållareämbetet en revisor och en suppleant.

§ 28.

Styrelsen skall vid sin förvaltningsberättelse foga vinst- och förlusträkning samt balansräkning för det förflutna räkenskapsåret.

Jämte vad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat skall i avseende å upprättandet av balansräkning iakttagas:

1:o centralkassans tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp, än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande;

2:o andra tillgångar än sådana, som äro avsedda till stadigvarande bruk för kassan, må dock kunna upptagas till högre belopp, än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, så framt särskilda omständigheter kunna anses lämna fog därför och dessa i förvaltningsberättelsen fullständigt angivas;

3:o osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, och värdelösa fordringar avskrivas;

4:o tillgångar, avsedda till stadigvarande bruk för kassan, må ej i vidare mån, än som betingas av därå nedlagda förbättringar, upptagas till högre värde än det, vartill de varit uppförda i närmast föregående balansräkning;

5:o de belopp, vartill insatskapitalet, reservfonden samt andra fonder uppgå, skola var för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna;

6:o kostnader för kassans bildande, organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

§ 29.

Revisorerna åligger:

1:o att verkställa lagenlig revision och däröver avgiva berättelse, samt,

2:o att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för styrelsen.

De äga ock deltaga i de inventeringar av centralkassans tillgångar, som enligt § 20 skola äga rum minst en gång varje halvår.

§ 30.

Revisionen skall för varje år vara verkställd och berättelse därför avlämnad till styrelsen senast den 1 april.

Över anmärkningar, som göras av revisorerna, åligger det styrelsen att avgiva skriftlig förklaring.

Styrelsens förvaltningsberättelse med tillhörande handlingar, revisionsberättelsen samt nyssnämnda förklaring skola hållas tillgängliga för de anslutna kreditkassorna och deras medlemmar minst 3 veckor före det föreningssammanträde, å vilket de skola förekomma till behandling.

§ 31.

Centralkassans ordinarie sammanträde hålles före utgången av april månad varje år.

Därvid skall förekomma:

1) Uppgörande av förteckning över de vid sammanträdet representerade kreditkassorna ;

2) val av ordförande vid sammanträdet ;

3) val av justeringsmän ;

4) styrelsens förvaltningsberättelse ;

5) revisorernas berättelse och den förklaring styrelsen må hava avgivit i anledning av densamma ;

6) fråga om ansvarsfrihet för styrelsen ;

7) fråga om användandet av uppkommen vinst eller täckande av förlust, som uppstått ;

8) bestämmande av arvode åt styrelse och revisorer ;

9) val av ledamöter och suppleanter i styrelsen ;

10) val av revisorer och suppleanter för dem ;

11) styrelsens förslag och framställningar ;

12) fråga, som av ansluten kreditkassa väckts genom skriftlig framställning till styrelsen minst en månad före sammanträdet.

Intill dess ordförande blivit utsedd, föres ordet av Förvaltningsrådets ordförande eller vice ordförande eller, vid förfall för dem, av den till levnadsåren äldste bland de närvarande styrelseledamöterna.

§ 32.

Kallelse till föreningssammanträde, såväl ordinarie, som extra skall ske genom rekommenderat brev senast 14 dagar före sammanträdet.

§ 33.

Till föreningssammanträde äger varje ansluten kreditkassa sända ett ombud.

Protokoll, utvisande vem som blivit utsedd till ombud, bör insändas till centralkassans styrelse så tidigt, att det kan vara styrelsen tillhanda senast två dagar före sammanträdet.

§ 34.

Omröstning vid föreningssammanträde sker öppet, där ej något av de närvarande ombuden påkallar sluten omröstning.

§ 35.

Meddelanden av andra slag, än som omförmäles i § 30, bringas till de anslutna kreditkassornas kännedom genom särskilda skrivelser till deras styrelser.

§ 36.

Upplöses centralkassan, äga de då anslutna kreditkassorna av befintligt överskott i mån av tillgångar utbekomma först sina insatser och därutöver så stort belopp, som tillsammans med de utdelningar, de uppburit under den tid av de sista tio åren, de varit medlemmar i kassan, motsvarar sex procent årlig ränta för samma tid å inbetalda insatsbelopp.

Överskott, som därutöver må uppstå, skall efter föreningssammanträdets beslut användas till något ändamål som avser främjande av de mindre bemedlades bostadsfråga.

§ 37.

I allt, varom ej här ovan annorledes stadgats, gäller lagen om ekonomiska föreningar.